

Календник

издање
шумадијске
епархије

5

СРПСКИ ПАТРИЈАРХ У МАНАСТИРУ ГРНЧАРИЦИ

По повратку из манастира Раванице, где је 26. јула о.г. учествовао у прослави шесте стогодишњице манастира, Његова Светост патријарх српски господин Герман, у пратњи епископа шумадијског Саве, посетио је манастир Гринчарицу, код Крагујевца.

Његову Светост Патријарха на уласку у манастир сачекало је сестринство манастира на челу са игуманијом Евфросинијом и духовником.

5. ОКТОБРА У ПОДНЕ

РУМУНСКИ ПАТРИЈАРХ ЈУСТИН ДОЛАЗИ У КРАГУЈЕВАЦ

Петог октобра ове године Његово блајенство патријарх румунски господин др ЈУСТИН заједно са Његовом Светошћу патријархом српским господином ГЕРМАНОМ посетиће Саборну цркву у Крагујевцу.

Високи гости стижу у 12.00 часова. Одмах по доласку гостију у Саборној крагујевачкој цркви служиће се доксологија.

Позивамо све наше вернике да тога дана буду у Саборној цркви и својим учешћем увелиичају дочек двојице поглавара сестринских православних Цркви.

На слци десно: румунски патријарх Јустин предаје панагију — напрсну иконицу — епископу Сави на дар, за време званичне посете Епископа шумадијског нашој епархији у Румунији, 5. августа о.г.

Теолошки семинар поводом 1600 годишњице II васељенског сабора

У малом месту Шамбези, на обали Женевског језера (Швајцарска), одржан је ове године у организацији Цариградске патријаршије Други теолошки семинар.

Повод за овај семинар је јубиларна 1600-годишњица Другог васељенског сабора, одржаног у Цариграду 381. године, на којем су оци Цркве донели Симбол вере — „Вјерују” — овакав, какав се код православних до данас сачувао.

У периоду од 29. априла до 5. јула предавања су одржали многи еminentни теолози, како православни тако и они других хришћанских конфесија (римокатолици, протестанти, англиканци, старокатолици). Међу слушаоцима, поред домаћина Васељенске патријаршије, биле су заступљене и ове помесне цркве: Антиохијска, Српска, Румунска, Бугарска, Кипарска, Јеладска, Финска и тзв. Америчка православна црква, а поред њих и припадница других хришћанских деноминација.

На почетку семинара било је неколико предавања (др Ритер, др Тиреос, др Христу, митрополит др Хризостом и др Зизиулас) о историји Другог васељенског сабора.

Ради успешнијег сузбијања погрешних (јеретичких) учења оци стваре Цркве су одлучили да донесу јединствени и свима православним заједнички Симбол вере, који би сажето износио основе православног учења и који би сваки члан Цркве требало да зна (то се и данас од сваког верника тражи), као минимум спасносне Христове науке. На I васељенском сабору у Никеји (325) који је сазвао цар Константин, учествовало је 318 отаца целе Цркве и том приликом је донет први део СимвOLA вере, закључно са речима „верујемо и у Духа Светог”. На истом Сабору је осу-

ђена Аријева јерес, безбожно учење о Богу Сину. Победа православља у Никеји није значила и крај борбе Цркве против јеретика: осим тзв. Семи-аријанаца (Аполинарија, Савелија, Аепија, Евдоксија и др.) појавили су се и јеретици који су погрешно учили о Светом Духу, духоборци, на челу са цариградским патријархом Македонијем.

Против њих борили су се углавном оци из Кападокије (најисточнија област у Малој Азији у данашој Турској): Василије Велики, Григорије Нисијски, Григорије Назијанзин. Јеретици су били веома моћни и раширенi: у самом Цариграду остала је свега једна црквица у рукама православних.

Теодосије, византијски цар, желео је мир и духовно јединство у своме царству, па сазове 381. године око Духова у Цариграду сабор епископа свога царства. На њему је, захваљујући углавном кападокијским оцима, потврђена православна вера Никејског сабора (325.) и завршен Симбол вере (од речи „верујемо и у Духа Светога”) па га имамо оваквог какав се код православних до данас сачувао. Сабор је проклео (анатемисао) јеретике и донео седам законских одлука тзв. Каноне.

Из историје Другог васељенског сабора интересантно је то да Сабор

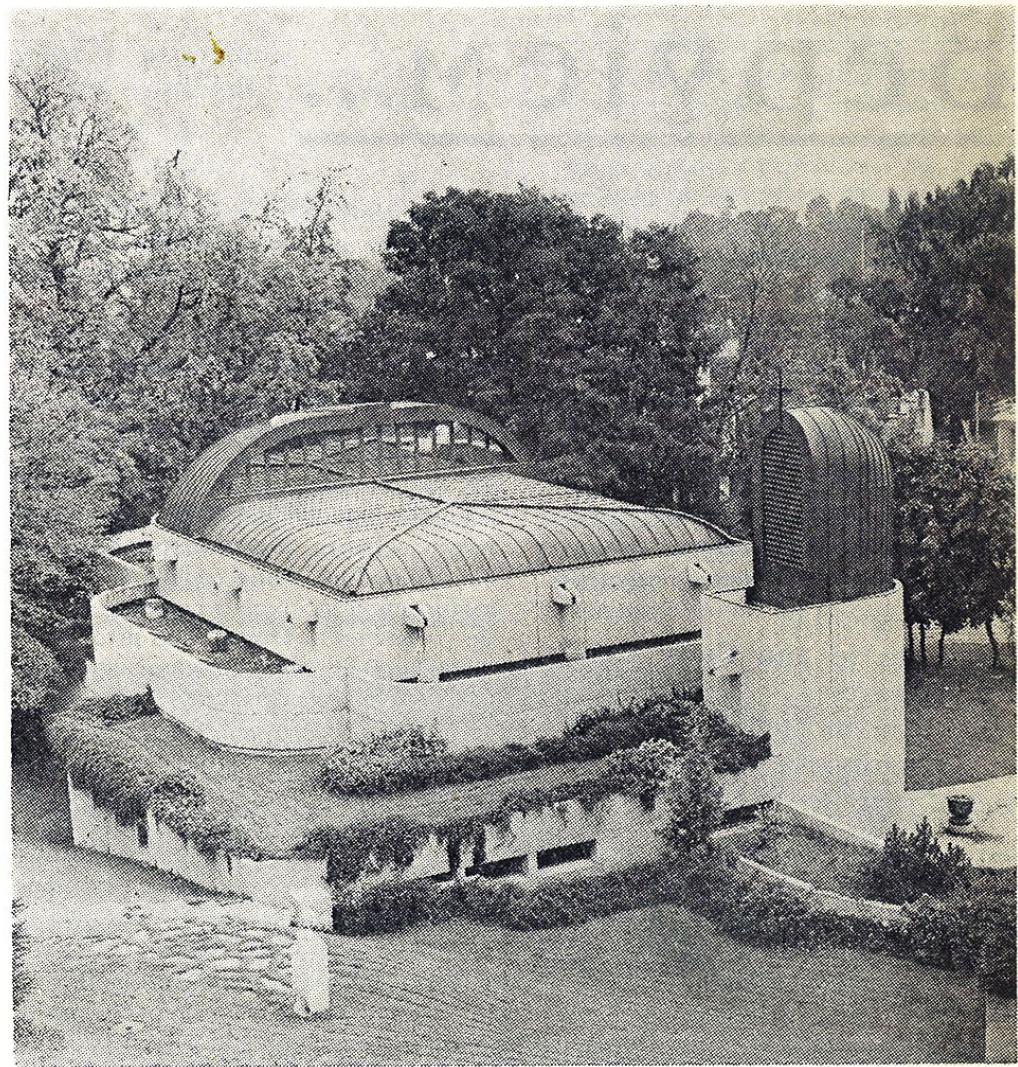

Црква
у којој је
одржан
II васељенски
сабор
381. године

није сазван као васељенски, јер нису позвани представници целе Цркве. Био је то само општи Сабор Истока, али су га признали и прихватили и православни са Запада, па је добио васељенски значај.

Следећа предавања овог семинара бавила су се самим символом и пневматологијом (предавања др Шлинка, проф. Стилијанопулоса, др Шнемелера, др Кармириса, др Пападопулоса, др Станилоајеа, др Хаушилда, др Клемента, др Видеркера, проф. Бобринској, др Фишера, др Гарига, др Алденховена, др Алхина, др Вилмера, др Конгара и др Фарандоса). Највише је било речи о додатку Символу вере речи „и Сина“ (латински ФИЛИОКВЕ) за који се сви предавачи слажу да није постојао у Никео-цариградском символу, већ да је то на Западу доцније дodata новина. Но иако тај додаатк не постоји у Символу вере, сви су се неправославни теолози овог симпозија залагали да га објасне (тј. како то Свети Дух исходи по њиховом схватању и од Оца и од Сина). Православни теолози су одбили да признају разлоге за то, али та тема и тако остаје у делокругу Комисија за вођење дијалога.

Дискусија после свих предавања била је врло занимљива. То је наиме било суочење двају учења, или како је др Атанасије Јевтић једном у дискусији рекао „два различита схватања о путу спасења, и то с једне стране римокатоличког и протестантског, почев од блаженог Августина па преко Томе Аквинског и Карла Барта до данас, и с друге стране православног схватања кападокијских отаца, Фотија, Симеона Новог Богослова, Григорија Паламе и новијих православних теолога. Шта учи Православна црква у односу Бога и Сина и Светога Духа? Какве везе има Филиокве са папским приматом и „папском непогрешивошћу“? Да ли је Филиокве уопште догмат или теологумена (богословско мишљење)? Како могу унијати у крилу Римокатоличке цркве употребљавати Символ вере без Филиокве? Све то и још нека друга питања продолжавали су дискусије и у поподневним и у вечерњим часовима.

Центар Васељенске патријаршије у Шамбези-у (Швајцарска) — црква св. апостола Павла, грађена потпуно у духу савремене црквене архитектуре

О канонској проблематици II васељенског сабора и актуелним питањима у вези са његовим одлукама, био је посвећен велики део овог семинара и на ту тему одржали су предавања др Фидас, др Мајендорф, митрополит др Пантелејмон, др Сленски, др Сабев, митрополит др Дамаскин, др Шенборах, др Агуридис, митрополит Георгије Кодар, проф. Боровој, др Нисиотис, др Јевтић, др Јанарас, проф. Брија, проф. Валентијан и др Виднер.

У време II васељенског сабора већ су постојали такви црквени центри као: Антиохија, Александрија, Рим, Цариград. Ради доброг реда у Цркви овај Сабор је канонима регулисао и међусобни однос ових катедри. Оци Цркве су одредили поредак части ових катедри и то Рима као прве по части катедре, а затим Цариграда и осталих. Међутим, Сабор је нагласио

да је то само поредак части, али да су сви епископи и даље међусобно равни, а самим тим све помесне цркве су међусобно сестре.

Да је ово правило II васељенског сабора и данас актуелно, видело се и из живе дискусије која би се после предавања на овом семинару спонтано развијала. Нарочито је било занимљиво питање односа Цариграда као „Новога Рима“ и других помесних цркви. Показало се да ни данас није свима јасно шта се подразумева под изразом „првенство части“. Истакнута је потреба тачног дефинисања овог термина да се не би поновила историја кад су се извесне помесне цркве узлизале и злоупотребиле свој положај у првенству части. Осим овог питања било је речи и о другим аспектима живота Цркве данас, о харизматичким покретима, о евхаристијском животу хришћана, о крштавању неправославних, о „рукоположењу“ жена...

Верујем...

**Кад кажем „Верујем у Бога”,
ја не тврдим
да све знам о Богу! —
ја не разумем све оно
што се односи на Бога
„чији путеви
нису моји путеви”.
Али ја знам Бога,
знам Га у Христу;
знам да је Христос дошао
због мене,
знам да је дао Свој живот
за мене,
— знам да ме Он воли
и поуздано се могу
ослонити на Њега!**

Ово је врло позната реч — прва реч Никео-цариградског исповедања вере: **ВЕРУЈЕМ...** Изговарамо је сваке недеље када исповедамо веру током литургије: **Верујем у једнога Бога, Оца Сведржитеља...** Шта она уопште значи? За што је понављамо из недеље у недељу?

Треба имати увек на уму ту прву реч „Верујем...“ Вера је нешто лично, нешто битно, нешто што ви сами морате имати, чинити, нешто што други не може чинити за вас. Нико не може задобити царство Божије по вери неког другог. Моја мајка може бити велика верница, али ја никада не могу запловити у небо на њеној вери. Мој ујак може бити велики јерарх Цркве, али то не значи ништа за мене и мој однос са Христом. То је нешто лично — веома лично. „Ja верујем...“ Не моја мајка, не мој отац, не мој ујак, не мој кум на крштењу, већ „ja верујем...“

У Старом завету читамо да се Јаков рвао са Богом. Из овог казивања сазнајемо да се у животу Јакова додила велика ствар. Негде на путу (I Мојс. 32:24—29) он је доживео промену, једно искуство са Богом. Од тога часа, овај амбициозни човек био је заиста благословен, јер се дотакао Божије милости. Као резултат овог личног искуства са Богом била је промена његовог живота. Ново име Израиљ, дато Јакову после „јуначке борбе“, од овога момента означава нову личност која је том приликом постала.

Баш зато што је Јаков имао личну „борбу“ са Богом, један лични су-

срећ са Њим, исто тако сваки од нас мора лично срећти Христа и одлучити се за Њега у једном тренутку свога живота.

Протојереј др Јован Мајендорф, еминентни теолог наше Цркве, пише:

„Нама је речено у еванђелијима, да религиозно образовање укључује у себи позитивно прихватање Христа. То је стварна промена. Ако такво венчање није извршено, у једном тренутку живота једнога хришћанина, он једноставно није хришћанин. Ми имамо врло јасно сведочанство о овоме у традицији Отаџа. Оно што чини хришћанина хришћанином, то је предавање Христу.“

Тајанствени дарови Крштења и Евхаристије [причешћа] и свих осталих светих тајни су битни за стварно чланство у телу Христовом; али, опет, они су пукава могућност ако нису узети озбиљно и ако се промене у срцу и уму нису додогдијеле у једном часу живота“.

Када смо били крштени, наш кум је био тај који се одрекао Сатане и примио Христа за нас. Он је био тај који је за нас изговорио Никео-цариградски символ вере: „Верујем...“ Али, ако смо ми истинити хришћани, онда мора доћи време у животу када ми са морамо рећи ове речи — време када се сами одлучујемо за Христа и цео свој живот поверијавамо Њему као нашем личном Господу и Спаситељу. Ако се то не додогди, ми смо хришћани само по имену!

Шта то значи „веровати“ у Христу? Одговарајући на ово питање, дански филозоф Серен Кјеркегор (Søren Kierkegaard, 1813—1855) употребио је као илустрацију случај несрћног пливача који је радије хтео да ножним прстима дотакне дно, неголи да себе повери води — стварно он није пливач све дотле док се не усуди да се отисне на пучину, напуштајући ослонац дна. Вера је, каже он, слична лежању на површини дубоке воде, моћ одржавања на површини мора.

Нека девојчица упитала је свога оца може ли сићи к њему у подрум. Он јој рече да може. Међутим, када је одлучила да сиће, приметила је да су лествице уклоњене. „Не могу сићи,“ рече девојчица, јер овде нема лествица“. „Скочи доле,“ рече јој отац, а ја ћу те дочекати. Раширио сам руке“. Девојчица је веровала своме оцу и без оклевавања скочила у мрак, павши неозлеђена у очево наручје.

Када кажем „верујем“, то не значи да ја верујем само разумом, који ми каже да ме мој Отац чека доле, већ такође и вољом, којом постиже „скок вере“ у Његово наручје, које ме дочекује. И то је скок сталан, непрекидан. Нико не може задовољно рећи: „Начинио сам скок прошле године: Сада сам се искрцао на другу страну. Сада имам веру“. Вера је, наиме, непрекидан скок ка Господу, којим стичемо Његову моћ, Његово богатство и Његовостално руковођење, које нам се ставља на располагање.

Рећи: „Верујем у Христа“, значи веровати у Христа који данас живи. Христос је толико важна особа, исто тако врло потребна особа, која је на земљи живела пре много века. Међутим, ја се често мање држим те, толико потребне Личности, неголи осталих људи са којима се сусрећем данас. То није племенито с моје стране у односу на Христа у Кога верујем!

Када хришћанин каже: „Ja верујер је Богу“, он не тврди да све зна о Богу! Једном приликом упиташе госпођу Ајнштајн да ли она разуме теорију релативности свога мужа. „Не“, одговорила је. „Не разумем његову теорију о релативитету, али ја знам мого мужа!“ На сличан начин ја као хришћанин могу да кажем: Ja не разумем све оно што се односи на Бога „чији путеви нису моји путеви“, али ја знам Бога. Ja знам Њега у Христу. Ja знам да ме Он воли. Знам да је Он дошао због мене. Знам да је Он дао свој живот за мене. Имајући све ово у виду, ја се могу поуздано ослонити на Њега, без обзира шта ће ми се додогоди, јер оно што иза тога стоји је смисао и циљ: Божији смисао, Божији циљ и Божија љубав!

„Верујем“ — рекоше апостоли. Они учинише скок вером у Христово наручје. Слушајте извештај о томе шта постиже вера праведних душа — „они вером победише царства, извршише праведност, постигоше обећања, затворише уста лавовима, угасише силу отњену, избегоше оштрицу мача, од слабости се окрепише, у боју ојачаше, тутјинске војске нагнаше у бекство“ (Јевр. 11:33—34).

„Верујем“ — рече жена Самарјанка. Она вером учини скок ка Христу. Ми је питамо: „Како те је примио Господ Исус?“. Она одговара: „Он ми је дао воду живу — ко пије од ове воде неће океднети довека... него ће ова вода постати у њему извор воде која ће више увечни живот“.

Антоније Кониарис

Што сте га крстили?

„Не варајте се, Бог се не да исмејавати. Јер што човек сеје, оно ће и жњети“ (Гал. 6:7).

Зорка: Велиш, Борка, да сте јуче крстили новог унука?

Борка: Да, Зорка. Знаш, боље дете спава кад се крсти.

Зорка: Зар ти у то верујеш?! Ако је то једини разлог, нисте се морали трудити и трошити.

Борка: Не, Зорка, није то једино, већ, Боже, како бисмо подизали некрштено дете у породици?! Обичај је и ваља се. Зар не?

Мика Богомољац (придружије се Зорки и Борки): Помаже Бог сестре Зорка и Борка! Могу ли и ја да мало застанем и да се придружим вашем разговору?

Обе углас: Изволи, брате Мико, није ништа тајно.

Зорка (сама): Ето, питам Борку зашто су крстили малога Ивана, њиховог унука? Бака Зорка се о томе бринула, а родитељима је било свеједно, крстio се Иван или не. Да не вређају своје старе, ето, допустили су да га однесу у цркву и крсте га. Па ја велим, зашто су то чинили? А она каже због обичаја, а и дете боље спава после крштења. Шта ти, брат-Мико, мислиш о томе.

Мика Богомољац: Ја мислим да би се пре сложио с тобом, Зорка, да није требало да крсте Ивана, ако су га крстили искључиво због обичаја, а и да, тобоже, боље спава. Поготово ако је и родитељима свеједно, да ли ће им дете бити крштено или не.

Борка: Како то мислиш, Мико? Објасни ми, јер ви богомољци боље познајете верске ствари. Ви чitate Библију и верске књиге и часописе, идете на предавања и поуке код свештеника. Па шта ти, дакле, мислиш: треба ли крштавати децу или не треба? Не само они који не верују у Бога, него и неки нововерни, баптисти и којекакви други секташи веле да децу не треба крштавати. Слушала сам на радију да су неки такозвани „хуманисти“ из целог света написали

Кум и родитељи
су на крштењу детета
обећали
да ће се оно
прикључити Христу
и бити јагње
Христовог стада.

Ако је то била
само празна реч,
без чврсте намере
да се обећање изврши,
онда је то
играње светињом
а од такве игре
нема опасније!

и потписали неку резолуцију, у којој кажу да је злочин крштавати децу, пре него што она сама одрасту па сами за себе реше хоће ли бити верници или неверници, и ако буду верници — којој ће се вери и Цркви придржити. Ти си богомољац, а овамо велиш да је Зорка у праву, заједно са баптистима и тим неверницима који се називају хуманисти! Хајде, реци нам ко је у праву?

Мика Богомољац: Ми који у Бога верујемо, верујемо да је Христос Јединородни Син Божији „који је ради нас људи и ради нашег спасења сишао са небеса, и овапло-тио се од Духа, Светог и Марије Ђјеве и постао човек“, сваку ствар разматрамо не са гледишта шта

мисли овај или онај човек, или група, или организација или нека секта — већ шта о томе мисли и каже Господ кроз своје Еванђеље, кроз своју Цркву, која постоји већ скоро две хиљаде година и одолева свима навалама и потресима као „стуб и тврђава истине” како вели Свето писмо (І Тим. 3 : 15).

Борка: Па, реци нам, брате Мико, какав је смисао крштења, ако није заиста само, ето, обичај по среди?

Мика Богомољац: Прво и прво, сâм Господ Христос, како је записано у Еванђељу, упутио је Апостоле да иду у свет, да науче све народе свему ономе што су они од Њега научили, да буду сведоци свега што су чули и видели да је Он учио, чинио и рекао им пред своје вазнесење на небо:

„Ко поверије и хрсти се биће спасен, а ко не поверије биће осуђен” (Марко 16 : 16).

Ове речи су забележене у Еванђељу по Марку, а следеће у Еванђељу по Матеју:

„Идите и начините све народе мојим ученицима, хрстите их у име Оца и Сина и Светога Духа, учених их да држе све што сам вам наложио...” (Матеј 28 : 19—20).

Борка: Чини ми се да сам и ја то негде чула.

Зорка: И мени се чини, као да се и ја присећам.

Мика Богомољац: Да, сестре, чуле сте свакако више пута, тј. кад год сте биле присутне на неком крштењу, поготово ако је оно обављено на српском језику. Црква је мудро уредила да се те значајне речи Спаситељеве никад не забораве. Само, на жалост, неки на крштењу не слушају, већ или сликају дете за успомену како се износи из крсне купењи, или причају... На жалост, морам и то рећи, да понеки свештеник чита те молитве брзо, механички, као да ни њему нијестало да се верни — и неверни поправљају! Зaborаве да је реч Божија хлеб живота: „Неће човек живети о самом хлебу, него од сваке речи која излази из уста Божијих” (Матеј 4 : 4), а ова реч јесте из самих богочовчанских уста Христових.

Борка: Па добро брате-Мико, значи треба крштавати; а ти велиши мало-пре да није требало крстити малога Ивана?!?

Мика Богомољац: Да се разумемо: Треба крштавати а треба и веровати! За спасење, за улазак у Христово небеско царство, вели сâм Господ, потребно је двоје: да будемо крштени и да верујемо. На једној нози само, нико не може далеко стићи. Треба имати две ноге за ходање. Вера и крштење су две „ноге” којима се иде ка циљу нашег живота — Божијем царству. „Ко не поверије биће осуђен”. То је речено категорично и без икаквих изузимања, као „осим” и „изузев”.

Ако је родитељима Ивановим свеједно да ли ће он бити крштен или не, ако га бака и деда крштавају да боље спава и пошто је то обичај, онда Зорка има право: није га требало крштавати!

Ако се родитељи не старају да њихов дом буде у малом „црква Божија” у којој се породица заједно окупља на молитву, ако не иду и не воде децу на богослужења и од малих ногу не приводе их Христу — речју, примером и стварањем духовних навика — ако Иван никада неће бити доведен Христу да га Он загрли и благослови, тј. ако ће Иван бити одгајан без вере — шта ће му крштење? Благодат крштења остаће узалудна — без плода. То нам свети апостол Павле сведочи (І Кор. 15 : 10).

Кум и родитељи су обећали да ће Иван бити Христов, да ће се „прикључити Христу”; да ће бити „овца Христовога стада”. Ако је то била празна реч, без намере да се обећање изврши — онда је то играње светињом, јавно исмеавање Бога, а „Бог се не да исмејавати”! И то пише у Светом писму. Нема опасније игре од исмеавања Бога!

Ето, тако је то, а сада остајте ми здраво; Бог вас волео, и вас две и малог Ивана и његове родитеље! Можда би било добро да и другима кажете ово о чему смо разговарали.

Зорка и Борка: Хоћемо, брат-Мико, помоли се и за нас!

Њих две се загрлише и једна другој рекоше: сâм га Бог послал.

Светлана Стевовић

Николај В. Гоголь

Разматрање божанствене литургије

НОВА КЊИГА

У ИЗДАЊУ „КАЛЕНИЋА”

У издању „Каленића” — издавачке установе Епархије СПЦ, изашла је из штампе књига

РАЗМАТРАЊЕ БОЖАНСТВЕНЕ ЛИТУРГИЈЕ

дело славног руског писца Н. В. Гогља, а у преводу др Емилијана Чарнића.

„Неизмеран може бити утицај божанствене литургије, ако човек постави себи као правило, да оно што је чуо и спроведе у живот. Она све подједнако учи, једним истим језиком говори свима: све учи љубави, која повезује цело друштво — она је тајанствени покретач, који складно креће целокупан живот”, каже Гоголь.

Књига је практичног формата 12 × 20 см, има 112 страница и око 60 фотоса, који илуструју поједине тренутке литургије, и тако их сваком вернику чини близким и разумљивијим. Ово је књизи дало и посебан значај. Наредбуне слати на адресу: „Каленић” — издавачка установа Епархије шумадијске, 34000 Крагујевац, ул. Маршала Тита 67, Цена књиге је 50.— динара.

Трансцендентална медитација

Једна од многих секта заснованих на хинду или култовима истока али ни мало наивна нити безопасна!

Живимо у чудноватом свету обмане и самообмане.
Хришћански свет је у великој мери пао у јерес компромиса са злом — „Мисао им је помрачена, далеко су од божанског живота — због незнаша које је у њима, због окорелости њихова срца” (Еф. 4:18).

Јог Махариши и његова „трансцендентална медитација”

У „Илустрованој политици” број 1168. од 24. марта 1981. год. Михаило Дајмак је упознао читаоце о иницијативном састанку у Београду, следбеника Махариши јога, чији је циљ био да се и у Београду региструје тзв. Друштво за трансценденталну медитацију (TM). Дајмак је дао доста података и неколико интересантних фотографија, на којима су се могли препознати ликови неких наших познатих личности. Чланак је добро написан, али за оне који нису упознати са учњем Махариши јога, а њих је код нас веома много, TM је, малтене, чудотворна грана медицине, изванредан терапеутски метод за многобројне болести и тегобе савременог света. На основу објављеног чланка, многи би могли да зажеле да „ипак пробају”, а то је био и циљ организатора. Дајмак нам, нажалост, говори језиком Махаришијевих ученика, свакако у недостатку података о другој страни медаље.

Шта је у ствари TM? Одмах да кажемо да то није ни терапеутски метод, ни философија ни наука. То је једна од многих секта заснованих на хинду или „источним” култовима. У опширијој књизи о савременим опасним култовима у САД Џек Старкса,¹

на првом месту се налази „трансцендентална медитација” Махаришија, а на последњем „пи: плс темпл” Цима Џонса, чији су се следбеници поубијали у цунглама Гвинеје, о чему је и наша штампа опширно писала.

О Мехаришијевој секти нећемо овде посебно говорити као о „поробљивачима ума”, о чему се у свету довољно пише, већ желимо да наше читаоце упознамо са њиховим учењем и основним тенденцијама.

Ко је Махариши јог?

Познато је да хинду секте настоје да свој престиж оправдају и докажу позивајући се на неког даљег или ближег учитеља „гуру”, који је основао секту или у њој био доминирајућа личност. Махаришијев учитељ је био јог Гуру Дев. Он је деловао у областима северне Индије. У секти је примио посебне особине и истицање једног од својих следбеника — Махаришија. Пред смрт му је дао задатак да формулише једноставнији и доступнији облик медитације у циљу лакшег достизања „блаженства”. Требало је створити нову, подеснију технику за хинду религијске потребе.

Махариши се повукао у пећину и после две године проведене тамо, рођена је хинду техника, коју је он називао „трансцендентална медитација”. Са овом пећинском методом, Махариши се није задржао у Индији. Видимо га 1959. год. у Калифорнији, међу људима који, по Махаришију, „ствари примају брзо”. Успеха није било све док се Махариши није састао и спријатељио са Џорџом Харисоном, једним од Битлса, који је студирао религију. Захваљујући овој вези, Битлси и Ролинг Стоунси су прихватили TM, што је допринело ширењу секте. Сам Махариши предузима путовање по Америци. Обилази једанаест великих центара, али поред многих сличних секта, којих је пуна Америка, претрпео је неуспех. По повратку у Калифорнију, на основу стеченог искуства на наведеним путовањима, Махариши мења и терминологију и метод. Религијске термине камуфлира научним и психолошким. Ствара нову организацију „Студентско међународно удружење за медитацију”.² Центре поставља у близини кампова великих универзитета. Он сада изоставља ду-

ховне користи од примене његовог метода медитације, а подвлачи материјалне. „То није религија, апсолутно није”. Исту фразу смо чули и у Београду. Студенти „откривају” хинду философију! Већ 1970. секта има велики број присталица, и добро плаћених „учитеља” и годишњи приход, извучен од својих следбеника, од 70 милиона долара годишње (преко двеста милијарди ст. дин!).

У Америци Махариши оснива разне организације и удружења и поставља претенциозне програме. Увлачи TM у систем образовања и државне управе, где налази присталице и сараднике. Све је ово усмерено на једно: остварење „светског плана” Махаришијеве секте и то већ у овој генерацији! У Америци су развили огромну пропагандну издавачку делатност. За пропагирање своје секте и свог метода, увек су служе и телевизијом. У неким областима су се увукли у школе, где деца практикују Махаришијев систем медитације ради „постицања вишег степена менталне опуштености”. Пет виших школа у Њу Џерсију је финансирало „учебник” (295 страница!), који је издао Махаришијев „Међународни универзитет”.

И поред огромне камуфлаже и Махаришију промакне да понекад исказе своје дволичне намере:

„Гдегод и кад год религија доминира савешћу масе, трансценденталну дубоку медитацију треба преносити терминима религије... Данас, када судбином људи управља политика, учење треба да буде базирано на политици и економији... Ову трансценденталну дубоку медитацију треба преносити на народ путем агенција владе!”.³

Дакле, нимало наивно. Треба да се изврши „светски план”. Проблем новца не постоји. TM уме да га нађе. Нису они без разлога названи „поробљивачи савести”. Последњих година су кренули у Европу. Ево их и код нас. Поред многих секта, још су нам само они потребни!

Каква је Махаришијева вера?

Када је Махариши почeo да проповеда у САД, његов бог је био „апсолутно биће”. Поншто је за научно настројеног Американца ово звучало „религиозно”, „апсолутно биће” је замењено изразом „креативна интели-

¹ A Look at Current Cults — The Mind Benders Thomas Nelson Publishers, Nashville/New York, 1979, стр. 331.

² Student's International Meditation Society (SIMS).

³ The seance of Beine and Art of Living, 1968. str. 299—300.

генција". При овом треба имати на уму једну чињеницу: У Америци је из школе избачен сваки облик религиозне наставе и свега што је „религиозно". Махаришијев план је био да са својим системом уђе у школу, па је према томе и подешавао терминологију своје секте. Као што смо видели, у овоме је и успео.

„Креативна интелигенција или Махаришијев бог (са малим почетним словом) је све. Дословно све. Бог је безлично апсолутно биће које је именовано „креативна интелигенција". Систем учења је узет из хинду религијских списка. Материјални свет је божије „изражавање". Бог не ствара свет. Стварањем је бог „изражен" у материји. То је хинду ПАРАНА, унутарња сила у богу који га принуђује да ствара. Циљ стварања је „изражавање божије среће". Бог — безлична сила — жели да буде срећан! На који начин, то Махариши није успео да објасни. У невидљивом облику бог је дух, ум, а у видљивом то је материја. Имајући у виду бога, Махариши говори о „океану бића". У овом океану делује КАРМА. Карма је акција која проузрокује да бескрајни круг ствари постаје и нестаје. Циљ карме је ум, а циљ ума је карма. То је вечити зачарани круг. Хиндуизам, из кога Махариши први религијске и философске сокове, верује у бесконачни циклус инкарнација. Супер-добра буба има шансу да у другом животу постане човек или лош човек да се поново роди као буба. То је карма која је узрок и услов кретања из једног бића у друго.

Шта је циљ живота

По Махаришију — то је ширење личне среће коју он повезује са безличним богом. Срећа се шири преко бескрајног циклуса живота и смрти. Када срећа достигне највиши облик — хуманост — индивидуално биће може да достигне савршену свест о „креативној интелигенцији", условно да кажемо, о богу. Међутим, у овом постизању дешавају се промашаји и грешке. Од њих долази до људског страдања.

Махариши развија и своју етику. Он развија своју теорију о стањима свести: будној, успаваној, о сну без снова, о потпуном знању о самом себи, о свести о спољашњем свету. Највеће могуће стање свести је „сагледавање суштине стварања" и „чистог апсолутног бића", односно „креативне интелигенције".

Трансцендентална медитација

Махариши тврди да применом његових метода људи доживљавају бoga, апсолутно биће или креативну интелигенцију. Да би ово постигли они треба да се уздигну изнад чулног — гледања, слушања, писања, миришења и укуса, изнад осећања и мишљења. Ово уздизање ван граница нечега, обухваћено је изразом „трансцендентална". „Медитација" је процес концентрације. У овом процесу Махариши прилично запетљано и нејасно објашњава метод „прогресивног доживљаја мисли на дубоком нивоу унутар себе"!

На шта се то своди у практичној ТМ? После „иницијативних" информација, заинтересовани је обавезан да изврши претходно плаћање да би тек онда имао право на инструкције. Мора да изврши и чисто религиозни или боље, култски обред приношења „жртве" — цвета, плода или беле марамице. После тога бива доведен у једну просторију испуњену мирисом, сличним мирису тамјана. Тамо је и нека врста олтара. Клечећи (дозволиће да се и стоји, ако се на томе инсистира) зури у слику Гуру Дева, Махаришијевог духовног учитеља, а зато време се пева ПУБА, санскритска богослужбена песма. Пошто је на не разумљивом санскриту, и „учитељ" је не разуме, једино нагађа смисао на основу расположивих превода:

„По традицији наших учитеља дубоко се клањам господу Нарајани, Брами, створитељу рођеном из лотоса..." Даље се спомињу поименице „владари међу јогима" и њихови ученици, којима се такође „дубоко клањам". „Клањам се Кришни и Бадарајани, коментаторима Брамасутре... и у своју свест доводим Браманду Саравастија, племенитог просветитеља, врхунског учитеља светости пуног, који разгони облаке незнაња". Преостали део молитве упућен је још Гуру Дев. Ово је прва „литургија" којом се у име „науке" Махаришија и следбеника, одбације сопствено наслеђе и служи паганском божанству.

После наведене церемоније, новајлија добија своју МАНТРУ. То је санскритска реч и значи „мисао", о којој он треба да „медитира". У ствари он не медитира ни о каквој МИСЛИ или ЗНАЧЕЊУ нечега, већ о бесмисленом ЗВУКУ неке санскритске речи коју у овом „медитирању" — не разуме. Нешто се ишак дешава у људима. Они који су успели да се „извуку" тврде да су имали демонски доживљај! Они и после тога остају вечити духовни инвалиди. У уму остаје пустош и празнина са мантром у центру.

Међутим, није ствар само у мантри. До детаља је разрађен систем и методика индоктринације, чије ће је у ма и стављање у њега нове садржине! Ово се чини систематски — до ступања у секту и после тога. Нпр. у САД се одржавају слободна приступна предавања у јавним салама за предавања у 375 градова. Где је год то могуће, поред овога, користе се и друга места окупљања — библиотеке, изнајмљене просторије и сл. Предавања су рекламирана преко локалних јавних медија и плаката, а занесени активисти ТМ врше посебну директну припрему пропаганду. Сваке недеље се одржава на хиљаде предавања, на којима се врбују присталице. Није важно ако присуствују један или два слушаоца. А колики је тај ангажман код чланова? Делатност је уперена у свим правцима. Није занемарена управна власт, просвета, пословни кругови. Један од пропагатора ТМ — Роберт Кејт Валас — је стекао титулу доктора философије на Калифорниском универзитету у Лос Анђелесу 1970. год. са тезом о физиолошком утицају ТМ. Валас је и даље остао пропагатор дајући основу и подлогу ТМ да се пробија у научне кругове и да у своје редове придобије бар неког лабилног интелектуалаца. Дакле, ради се о секти, али ни мало наивној и безопасној!

Хришћани, атеисти, научници и ТМ

Тврди се да је око милион „хришћана" у свету прихватило Махаришијев систем са циљем да дођу у „стање менталне опуштености и да развију своје креативне способности". Неки од њих су чак постали Махаришијеви пропагатори и пишу књиге тврдећи да ТМ може помоћи и хришћанима!

Заиста живимо у чудноватом свету обмане и самообмане. Хришћански свет је, у великој мери, пао у јерес мирења са светом, компромиса са злом, посветовњачења или, како то каже познати професор православне теологије на Западу, др А. Шеман — у јерес секуларизације, и као да није свестан да се „не може работати двојици господара". Или „ако су Бога познали, нису га као Бога прославили, нити захвалност показали, него у својим мислима падоше у ништавну варку, те потамне њихово неразумно срце" (Рим. 1:21). „Њихова мисао је помрачена, далеко су од божанског живота — због незнанја које је у њима, због окорелости њихова срца" (Еф. 4:18).

Хришћански Бог је далеко од бога Махаришне; хришћанско учење је далеко од учења једног човека,

који је то своје учење недавно формулисао у некој индијској пећини и њим хоће да „просвети“ савремени свет. Хришћанско созерцање, које задире у дубоку хришћанску прошлост, дубље је и садржајније од Махаришијевих медитација, које ће, сигурно, имати судбину безбројних сличних секти, независних или помешаних са јоги практиком, а не „остварење светског (Махаришијевог) плана још у овој генерацији.“ Надамо се да ни један православни Србин неће дати свога просветитеља и учитеља Саву и поклонити се Браманду Саравастију „племенитом просветитељу“.

А да ли је атеистима место да траже „технику која ће им помоћи да постигну највише стање менталне опуштености“ баш у типичној и проблематичној хинду секти? Они су напустили и узвишену религију својих отаца и Махариши није достојан да им нуди — сурогат.

За научнике, нарочито психијатре, отвара се још једна бреша у психијатрији савременог човека да буде дијагностицирана и, ако је могуће, да буде локализована и излечена.

Махаришију и његовом „научном“ методу не би требало дати шансу да развију делатност и под нашим небом — у име менталног здравља оних којима он нуди — рог за свећу.

Јован Олбина

НАШИ ХРАМОВИ

Стара црква у Крагујевцу и њен историјски значај

Историја Крагујевца до 18. века мало нам је позната. Тек у првој половини 18. века о њему имамо нешто више сигурних података. То је време аустријске окупације северне Србије која је трајала две деценије: од 1718—1739. године.

У овој време под аустријском влашћу, Крагујевац је добио први пут своју православну богомољу. Одласком Турака, када је крагујевачко становништво било претежно хришћанско, цамија је изгубила своје верне и Срби су је, извесним преправкама и дограђивањем, уз народну радост, претворили у православни храм.

Мала црква Силаска Светог Духа — Крагујевачка стара црква из 1818. године. Цео један период бурне историје српског народа везан је за њу и онај мали простор око ње. Ту је, уочи Божића 1829. г зазвонило прво звono у Милошевој Србији, када је објављен султанов указ о политичкој и културној аутономији Србије. Све историјске политичке и друге одлуке доношене су на том месту. Ту су саопштавани народу успеси Кнежеве политике и расправљана питања од чијих је решења зависила судбина српског народа.

Црква, која је била посвећена св. Ваведењу, свечано је освећена 15. фебруара 1724. године, уз учешће много народа „рукодејствијем“ ваљевског епископа Доситеја Николића.

Београдским миром 1739 године Турци су опет добили северну Србију, а Сава и Дунав постадоше граничне реке између Турске и Аустрије Тада се Турци врате у Крагујевац, и поново га учине седиштем нахијске управе православну цркву претворе у ћамију, и на цркву, у којој је за деџенију и по проповедана мирољубива реч Христовог Еванђеља, и кроз њу напаћеном народу пружана утеша и нада на боље и срећније дане, место крста уздигнут је полумесец; место звона од сада се са ње даноноћно чула песма мујезина, којом позиваше верне на молитву и на неутољиву мржњу на проклетог „ћаурина“ И тако је то остало све док су Турци били у Крагујевцу и Шумадији. Зидови ове ћамије, по забелешкама савременика, постојали су све до 1885. године.

Шта су Срби у Крагујевцу користили за своју богомольју од 1739. до подизања Старе цркве 1818. године, није нам познато. Вероватно да су имали неку провизорно уређену капелу, или су можда ишли у манастир Драчу, који је подигнут 1735. године, а који је служио као парохијска црква ће само оближњим већ и даљним селима.

Данашњу Стару цркву у Крагујевцу подигао је кнез Милош Обреновић 1818. године. О томе сведочи натпис урезан на мермерној плочи, узиданој споља са северне стране средњег дела храма. Натпис гласи:

„Во славу Свјатија Јединосушнија и нераздјељнија Троици Отца, Сина и Свјатога Духа,

созидасја сија Свјатаја црков храма СоСществије Свјатаго Духа у вароши Крагујевцу трудами и иждивенијем Богом умудренага Защититеља и Обраниља Православнија вјери Верховнага Сербије Књаза Господара Милоша Обреновића, из села Брусици родом, в 35. љето од рођества, в третоје же својега књажества в Сербији, Владјешчу Махмеду Турскому Султану, в љето от рођества Христова 1818. годा.

, Братија јему сут Јован и Јефрем и от почившага брата Милана син Христофор, супруга Љубица из њејаше двје дшчери: Петрија и Јелисавета и млади син Милан”.

Црква Силаска Светога Духа је саграђена преко пута Кнежевог конака, на десној обали Лепенице, преко које је тада постављен дрвени мост и њим спојен Кнежев двор са црквом. На томе месту било је неко старо крагујевачко гробље, које је тада би-

ло разорено, а многе надгробне плоче узидане су у црквени зид или положене у под.

Црква је зидана махом љутим ломљеним каменом. Има облик лађе са основом крста, без кубета, засвођена каменом и циглом. Зидови су врло масивни. Дугачка је 14, широка 7, а висока 8 метара. Могла је да прими нешто више од стотину лица. Традиција каже, да је по Кнежеву замисли требало да црква буде много већа, и да је сведена на ову меру по заповести самога султана. Намиме, када је султан видео колику је цркву основао кнез Милош не хте дозволити да ћаурска богомоља буде већа од царске ћамије. И црква је смањена. Али, каже даље традиција, кнез Милош је изиграо царску заповест: он је ипак повећао цркву на тај начин, што је са западне стране на првобитним темељима, подигао дрвену паперту, као женски део цркве, која је по димензијама била нешто мања од праве цркве. Затим је уз цркву подигнут још и један „покривени простор“, где су се, у случају рђавог времена, склањали скupштинари или народ који није могаостати у цркву.

У оваквом облику, пола од камена а пола од дрвета, црква је остала кроз цео 19. век. Године 1829. уз цркву је подигнута и дрвена звонара, са које је уочи Божића, исте године, звонило прво звоно у Србији. И дрвена паперта и звонара разрушене су 1907. године. Исте године, благословом митрополита Димитрија, дозидан је на место старе дрвене паперте нови део цркве од камена.

За изградњу цркве узети су у службу најбољи мајстори које је Србија оних дана имала. Као њен први мајstor помиње се неимар Милутин. Поред њега, радили су и Цинцари из Македоније или Талијани, који су ради тога и долазили у Србију, јер Србија још није имала својих добрих градитеља. Радовима су руководили и вршили набавку потребног материјала левачки кнез Димитрије Борђевић и трговац Петар Топаловић.

Грађење цркве Силаска Светога Духа контролисао је сам Кнез, јер је била позната његова особина да о свему буде обавештен и да по сваком и најмањем питању он каже последњу реч.

Кнежева црква је солидно грађена и добро очувана. Озидана од камена руком првих мајстора, она је била прва грађевина у Крагујевцу од тврдго материјала, и у оно време давала је утисак великог и значајног техничког остварења.

На Старој цркви крагујевачкој звонило је прво звono уочи Божића 1829. године, када је београдски везир Хусеин паша објавио царски хатишериф о политичкој и културној аутономији Србије. Ово је и прво звоње у Милошевој Србији. Звонило се на велику радост и одушевљење по Крагујевцу и Шумадији и, уз божићну радост, објавио и другу, такође радосну вест: пестајање турске власти у Србији.

На домаку ове цркве, у доњем крају вароши, и у Вујићево време, а и много доцније, видела се стара турска ћамија у трошном стању. У њој је народ гледао последњи остатак своје немиле прошлости, а у новој, малој цркви, задужбини свога господара, симбол слободе и престанак националног и духовног страдања. Зато је црква увек била пуна благодарног српског народа. А Кнез и побожни грађани давали су јој богате прилоге у иконама, књигама, кандилима и различним другим црквеним сасудима и утварама.

Црква кнеза Милоша у Крагујевцу, позната под називом „Стара црква“, иако по својим димензијама није у сразмери са велиепним храмовима и лаврама какве су подизали Немањићи у средњем веку, а који су обиловале архитектонским вредностима, она је имала, уместо тога, значајну историјску прошлост. Цео 19. век бурне српске историје везан је за њу и за оно мало дворишта око ње. Све историјске, политичке и културне одлуке доношене су са тог места. Ту су бирани депутати за Петроград или Цариград, састављане дипломатске ноте за султана или рускога цара. Са тога места су саопштавани народу успеси Кнежеве политике и расправљана питања од чијих је решења зависила судбина српског народа.

Чувена Акерманска конвенција од 1827. године саопштена је народу ту; Први хатишериф, којим је Србија добила политичку и верску аутономију и право да се као држава културно развија, објављен је прво овде на скupштини 1830. године. И други хатишериф од 1833. године, којим је Србији признато право да присаједини шест отргнутих нахија-саопштен је код Милошеве цркве. Позната Милетина буна од 1835. године, која је слабила млад и нејак организам српске државе у развоју, ликвидирана је пред олтаром ове цркве. Чувена Сретењска скupштина, такође из 1835. године, на којој је донет први српски Устав, одржана је у дворишту Старе цркве крагујевачке.

За сто шездесет и три године, колико Стара црква има, кроз њу је

прошао велики број свештеника. Међу њима се налазе многа угледна имена, чија је активност у оно време била нарочито запажена. Први наставници веронауке и проповедници еванђелске истине у старој крагујевачкој гимназији и лицеју, изашли су из свештеничких редова. Ту деликатну дужност они су вршили кроз цео 19. век, када се на гимназијској катедри веронауке и црквеног певања изређало више од двадесет свештеника ове цркве. Поред тога, било је међу њима и таквих који су, не занемарујући цркву, знали у одлучујућим моментима, да уђу и у политичку борбу и тамо се истаћи као прваци и вође народне.

Пошто је Крагујевац био и седиште највише црквене власти, то су његови духовници били и два прва српска митрополита: Милентије Павловић и Петар Јовановић. Њихова резиденција је до 1835. године, била у владичанском конаку код Старе цркве, која је за све то време била митрополитска катедра, у којој су поглавари Цркве служили и обављали у њој све црквене свечаности.

Због битних догађаја који су били тесно везани за судбину српског народа у току историјских збијања у прошлости, Стара црква у Крагујевцу, данас је под заштитом Државе, као њен културно-историјски споменик.

Протонамесник
Драгослав М. Степковић

Епископ шумадијски у посети Румунској цркви

У времену од 3. до 9. августа ове године Преосвећени епископ шумадијски др Сава, администратор епархије темишварске, налазио се у званичној посети овој нашој епархији у Румунији.

Приликом ове посете Преосвећени је служио у храму Св. оца Николаја у Темишвару-Мехали (у Темишвару има три српска православна храма) и Старој Молдави на Дунаву, где је осветио нови иконостас, а потом посетио парохије у Мачевићу, Дивићу, Белобрежци, Српској Пожежени и Радимни, као и наш манастир Базијаш на обали Дунава.

Овога пута је Преосвећени учинио посету и Његовом блаженству патријарху румунском господину др Јустину и Државној верској комисији у Букureшту.

На почетку свога пута епископ Сава је посетио Темишвар где је одсео

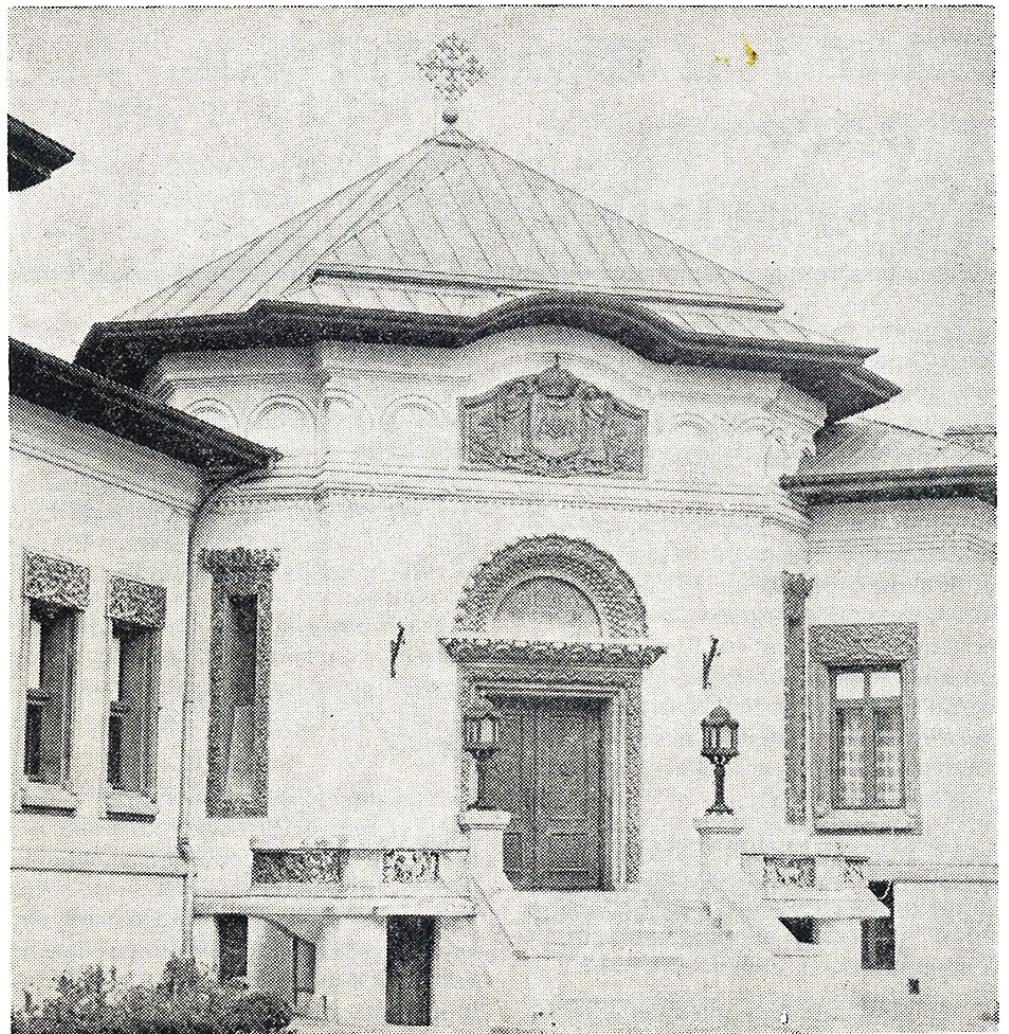
у нашем Владичанском двору, дочекан од већег броја српског свештенства. После краћег одмора посетио је митрополита темишварског др Николаја, који је њему и његовој пратњи приредио интиман ручак, а потом му показао дворску цркву брвнару (препета из планина у двориште Митрополије) и епархијски центар.

Из Темишвара је Преосвећени, у пратњи протојереја Владимира Марковића, архијакона Саве и Ђакона З. Божковића, наставио даље пут за Букureшт.

У подне је Владика стигао у Крајову, седиште Олтенске митрополије, где га је дочекао епископ северијански др Дамаскин. Домаћин је упознао госта са животом ове митрополије, која има око 450 попуњених парохија и већи број манастира. Затим је показао овдашњу богословију, једну од шест богословија Румунске пра-

Његово Блаженство патријарх румунски Јустин и епископ шумадијски Сава (десно од Патријарха) приликом пријема у Букureшту

Патријаршија у Букурешту, седиште Патријарха Румунске православне цркве Његовог Блаженства Јустина. Град Букурешт има преко 300 цркви и манастира востиве цркве, и том приликом најавио да је интересовање младих за изучавање богословских наука тако велико, да нису у стању да све кандидате приме у школу. Свака богословија има по 300 богослова. Из богословије отпетовало се у женски манастир Житијану, где је сестринство манастира показало гостима лепу,

стародревну цркву и веома богати манастирски музеј. Овде се владика Сава оправдио са епископом Дамаскином и наставио пут за Букурешт.

У предвечерје истога дана Владика је допутовао у Букурешт — град многих цркви. На сваком кораку цркви, једна лепша од друге и једна пунија од друге и радним данима. У Бу-

Саборна црква у Темишвару

курешту је више од три стотине цркви. У Букурешту је епископа Саву дочекао викарни епископ јаломијански Роман и у име Њ. Б. патријарха Јустина зажелео му добродошлицу.

Сутрадан, у среду 5. августа, епископ Сава је у друштву епископа Романа посетио манастир Светог Антија у Букурешту, где је седиште Св. синода Румунске православне цркве. Манастир је из 1715. године и око њега се налази комплекс црквених здања, а ту се налазе канцеларије Св. синода, импозантна патријаршијска библиотека са изванредно лепом читаоницом, патријаршијски музеј, станови викарних епископа и црквене радионице. Ту се епископ Сава сусрео са викарним епископом трговиштанским др Василијем, главним секретаром Св. арх. синода.

Из овога манастира прешло се у женски манастир Мајцилор у Букурешту у коме се налазе многобројне радионице Румунске патријаршије, у којима се израђују разни црквени предмети од емајла, бакра, дрвета и гвожђа.

Затим је епископ Сава посетио Њ. Б. патријарха румунског г. др Јустина, који га је примио у присуству својих викарних епископа Романа и Василија. После срдачних разговора који су трајали један сат. Његово Блаженство је подарио епископу Сави панагију и предложио му да служи литургију на Преображење (Румунска православна црква има нови календар) у манастиру Куртеа де Арђеш.

Истога дана Владика је учинио куртоазну посегу Државној верској комисији где га је примио др Јон Попеску и задржао се са њим у дужем разговору.

Одмах затим је епископ Сава у друштву епископа Романа учинио посету манастиру Циганеште из 1812. године, који је од Букурешта удаљен око 60 километара. У манастиру живи око 150 монахиња. Овде се налази права фабрика црквеног текстила са ручним и електричним разбојима, којима рукује један део монахиња, док друге монахиње везу златом крстове, митре, индитије и друго.

Пошто се оправдио од епископа Романа, владика Сава је са епископом Василијем наставио пут у правцу манастира Куртеа де Арђеш који се сматра највећим спомеником румунске религијске уметности. У истоименом градићу, крај манастира, била је друга румунска престоница.

Величанствена манастирска црква је задужбина војводе Његоја Басара-бе (1512—1521) и његове супруге дес-

потице Милице, која потиче из српске породице Бранковић. Цркву је осветио васељенски патријарх Теонемит 1517. године. Међу светогорским игуманима, који су узели учешћа у овом освећењу био је и хиландарски игуман. Деспотица Милица се, после смрти свога мужа замонашила, и као монахиња Платонида сахрањена је у овој цркви.

На Преображење (6. августа по н. календару) архијерејску литургију су служили у овом манастиру епископи Сава и Василије, са свештенством и тројицом Ђакона, да би на крају литургије измењали поздраве.

Идући према Темишвару, епископ Сава је посетио чувени манастир Козије, задужбину војводе Мирче Стапрог, из XIV века, који нас је подсећао на наш Каленић. У манастиру живи 30 монаха, од којих половина има високо теолошко образовање, на челу са архимандритом Гамалијлом.

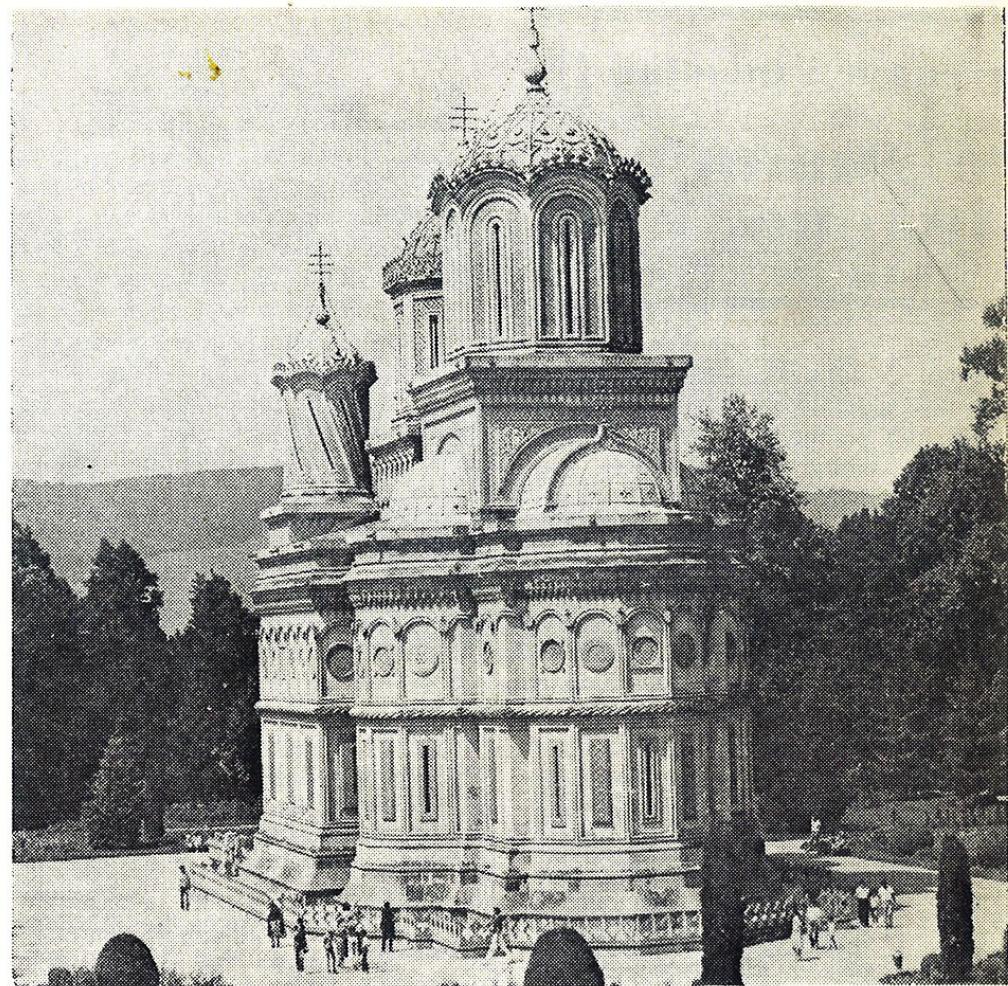
Из Козија пут је настављен према манастиру Бранковјану, у Ердељу, који је много страдао у време насиљног унијаћења православних. У манастиру је владику Саву дочекао викарни епископ фагарашански Лукијан. У манастиру живи већи број монаха. Неколико монаха наставља традицију овога манастира у сликању икона на стаклу. У просторијама манастира изложено је преко 1000 икона на стаклу, од којих су многе старе и преко 250 година.

У друштву са епископом Лукијаном настављен је пут за Сиби, седиште митрополије. Овде је посвећена велелепна Саборна црква, Митрополија и Богословски факултет, на коме је недавно само у једном року дипломирало 182 студента теологије. На Богословском факултету прошле школске године било је уписано 750 студената теологије (толико студената има и на Богословском факултету у Букureшту).

У просторијама Богословског факултета затекли смо око 80 свештеника који су дошли на једномесечни семинар. Наиме, сви свештеници Румунске православне цркве су дужни да сваке четврте године, до 65 године старости, долазе на једномесечне семинаре у Букureшт и Сибиу. Предавања држе професори Богословског факултета, а на крају семинара се обавезно полажу испити. Оцена се, пак, узима у обзир приликом одликовања и премештаја свештеника.

Истога дана Преосвећени епископ Сава се вратио у Темишвар, одакле је посвећивао наше парохије у Темишварској епархији, о чему ћемо писати у идућем броју нашег „Каленића“.

Бакон Зарије Божковић

Саборна црква у манастиру Куртеа де Арђеш — највеће дело румунске црквене уметности, задужбина влашког војводе Неагоја Басараба и деспотице Милице, са почетка XVI века. Ова задивљујућа, необична грађевина сведочи о жељи задужбинара и градитеља да створе нешто ново. Није објашњено порекло многих украсних мотива, или чак настраности каква је уврнути облик двеју побочних малих купола над угловима припрате итд. Неки мотиви могли су доспети преко Турске, али и преко Италије. У то доба, наиме, преко румунских провинија путовали су за Русију италијански архитекти, који су тамо били ангажовани на великим пословима.

Гробљанска црква манастира Козије

У спомен покојне

игуманије Јелене

На дан 27. новембра 1981. год. навршава се десет година од смрти игуманије Јелене, која се упокојила тихо и скромно као што је и цео овогемаљски живот провела. Умрла је на рукама својих сестара, које је од њихова детињства подизала и духовно водила. Умрла је на радном месту, на доворшењу цркве манастира Дивостина. Она је целим својим бићем живела и радила за добро и благољепије православне Цркве и

најзад на радилицу (ко зна ком у своме животу) издахнула — изгорела...

Покојна игуманија Јелена Јокић рођена је 1903. год. у Клењу — Мачва. По завршеном средњешколском образовању определила се за службу Богу. Отишла је у сремски манастир Кувеждин за искушеницу. По пријему монашког чина долази у своју Мачву. Први дани њене делатности везани су за манастир Св. Петку, где са пуно елана подиже и обнавља духовно и материјално запуштени манастир. 1935. године прелази у манастир Враћевшицу, близу Горњег Милановца, где са својим сестринством убрзо ствара духовни центар молитве и узорно домаћинство. Окупљала је сеоске девојке и учила их вери у Бога, ручним радовима и домаћинству. У манастиру Враћевшици провела је најтеже дане свога живота, дане рата и окупације. Знала је често да и свој живот заложи, да би спасла манастир од паљевине и уништења. У току окупације је била избегличка мајка. Когод је од избеглица и сиротиње свратио у манастир, био је угошћен и пуну му је торба спремљена, а то је тада значило много, па су и данас многи интелектуалци, баш због тога, постали и остали дубоко верујући људи.

Када је рат завршен и када је потрошено требало подизати, тада је, 1948. године, блаженопочивши епископ шумадијски и администратор жичке епархије преосвећени Валеријан одредио игуманију Јелену и њено сестринство, да из рушевина подижу свету Жичу. Када је дошла у манастир Жичу није имала где главе да склони. Са својим сестрама је пребивала у шупама и помоћним просторијама, уколико је и таквих довољно било. Одмах је прегла да доведе у ред оштећену свету Жичу, која је од бомбардовања на више места кисла и није служила. Потом је подигла два нова конака, један је снабдела инвентаром и уселила, а други озидала и покрила. У светој Жичи је опет, после седам година, служена света литургија. Жича је заблистала прећашњим сјајем и лепотом.

После десет година рада на обнови Жиче, уместо одмора у пуној кући, стицајем околности, по молби, са четрнаест својих сестара, прешла је из Жиче у Шумадијску епархију, у манастир Драчу код Крагујевца. Дошла је у овај манастир половином августа 1958. године, у празну кућу, без представа за живот и опстанак до идуће нове летине. Од два стара

конака, у једном је једва могло да се станује а други је био скоро рушевина, неупотребљив за становљење.

Приликом пријема дужности, видећи где долази и шта прима, застала је у манастирском дворишту и изјавила: „Доста је било сеобе, борбе и злопаћења — овде ћу телом да почивам.“ Означила је место где треба да је сахране.

На првом црквено-народном сабору, на Велику Госпојину 1958. године, побожни људи и пријатељи ове светиње, видећи у каквом је стању манастир, а и ново бројније сестринство, писали су, па потом одмах и довезли у манастир људску и сточну храну, па и огрев.

Још почетком септембра 1958. године, почела је среопшту оправку нешто бољег конака. Немајући материјалних средстава, оправку је почела добровољним прилозима и мобама.

Идуће године почиње обнова другог конака, па економске зграде, тако да за четири-пет година манастир није могао да се препозна. Из рушевина и запуштености све је доведено у ред и попуњено. За тринаест година рада створен је у манастиру духовни центар са посведневним богослужењима и свакодневним светим литургијама. Увећала је сестринство са десет нових сестара и два духовника.

У пољопривредној производњи, организаторским способностима и залагањем сестринства, манастир Драча је постао угледно пољопривредно добро, на које су указивали многи руководиоци и пољопривредни стручњаци задружних добара.

Пошто је подигла манастир Драчу на духовну и материјалну висину, уместо заслуженог предаха, убрзо долази изградња новог храма у Дивостињу — метоху манастира Драче. Стари храм није могао више да се оправи, јер су темељи били попустили, па је, по савету стручњака, овај порушен и на његовом месту, почела је изградња новог и већег храма. Није било потребних материјалних средстава, али игуманију Јелену то није забунило. Са дубоком вером у Божију помоћ, са незнатним расположивим средствима, кренуло се напред. У то време јавио се велики доброврор, сада пок. Вељко Максимовић, који се налазио на раду у Лондону, и својим новчаним прилогом покрио је трошкове преко половине вредности изградње овог новог храма.

Када су радови на изградњи новог храма у Дивостињу били при завршетку, иако је била оронулог здравља, из болесничке постеље поред градилишта, руководила је изградњом.

Иако је пок. мајка Јелена била без систематског богословског образовања, ипак је дубоко понирала у све гране богословских наука, а посебно се истицала познавањем светоотачке литургије. Ретке интелигенције, солидног образовања, била је искрени пријатељ сваком људском бићу, а посебно онима који су пали или падају у грех. Колико је верника из Београда и других места долазило код ње, да траже савете за решења својих личних и породичних проблема као и утеше у невољама. Многобројни наши сународници који се налазе у туђем свету, преко писма, износили су своје муке и своја страдања, тражећи савете, у духу Еванђеља, како да лакше прброде те своје тешкоће и проблеме. Са пуно такта и саосећања, свима је лично или преко писама, давала утеше и духовне савете, па је тако многе спасла од странпутице и крајњих трагедија у животу.

Већи део својих духовних особина пренела је на своје сестринство, тако да је оно за ових десет година наставило рад путем који је она обележила.

На дан њене смрти сетимо се са поштовањем ове велике духовне личности. Њен живот нека нам буде путоказ у раду и молитви.

прота Д. Бранковић

Из летописа Шумадијске епархије

Освећење новог парохијског дома у Обрежу

Недалеко од Варварина се налази село Обреж. Обрежани су познати и по томе што су у већини приврженци Цркви. После II светског рата дванаест младића из овог села је завршило богословију и сви су они данас свештеници. То је доказ да је добро семе Христове науке овда падало на добру и плодну земљу.

Епископ Сава проповеда о видовданској прослави у Обрежу

Ово село је на Видовдан ове године посетио епископ шумадијски др Сава, који је због мноштва народа служио литургију у црквиој порти, уз сарадњу шест свештеника и једног Ђакона. Певале су монахиње манастира Грнчарице.

Литургија је служена пред храмом, који је доласком у ово село свештеника Косте Планинчића добио нови изглед. Његовим трудом и сарадњом верујући народ, уз цркву је сазидан нов звоник, а у порти нови парохијски дом, који је коначно завршио његов наследник свештеник Слободан Стапојевић.

После Владичине видовданске беседе одржан је парастос. Потресно је било гледати оргоман број младића, девојака, стараца и старица како за време парастоса у рукама држе кљиво са упаљеном свећом за по кој душа оних који су од Косова до данас бранили веру и слободу, оно што нам је увек било најсветије.

Када је Владика поделио анафору многоbroјном народу, прешло се у

нови парохијски дом где је извршено његово освећење. Сви учесници ове видовданске свечаности су напустили Обреж у ведром расположењу, јер су својим очима видели велики број народа који се спасава и који је одан својој светој Српској православној Цркви.

Слава манастира Ралетинца

Овај малени, али леп и уређен манастир и ове године је свечано прославио Петровдан — своју храмовну славу. Народ је у молитви предводио својим служењем владика Сава, уз помоћ свештеника и Ђакона. Запажено је присуство лепог броја монаштва из шумадијске и жичке епархије, а такође и побожног народа који врло радо долази овој светињи преко целе године.

На путу за Крагујевац, Владика је посетио манастир Денковац, где су настављени радови на његовом довршењу.

Новоподигнути парохијски дом у Обрежу,
у позадини се види стари парохијски дом

Слава манастира Тресије на Космају

На повратку из Кикинде где је осветио обновљени храм, епископ Сава се уочи Св. арханђела Гаврила зауставио у манастиру Тресијама где је поводом манастирске славе одслужио бденије у препуном храму и одржао пригодну проповед. Одмах после бденија Владика је продужио за Крагујевац, да би сутрадан узео учешћа у прослави манастира Раванице.

На литургији у Тресијама врло складно је певао хор цркве Св. Александра Невског.

Владика Сава у Грбицама

Грбичка црква, свега неколико километара далеко од Крагујевца, слави св. пророка Илију. Тога дана је слава овог скромног храма прослављена архијерејском литургијом уз складно певање Хришћанске заједнице из Крагујевца. После сечења славског колача, Владика је проповедао народу окупљеном пред црквом и позвао га да увек иде са Богом а да не покушава „да храмље на обе ноге“ као неки савременици светога Илије.

„Ако Господ хтедне живећемо и учинићемо ово“

(Из Посланице св. апостола Јакова 4:13.)

11. септембар — петак, Усековање ОРАШЈЕ — Архијерејска литургија почиње у 8.30 часова

13. септембра — недеља, Сабор српских светитеља

КУСАДАК — Архијерејска литургија почиње у 8.00 часова

14. септембра — понедељак, Преподобни Симеон Столпник

Манастир ТРЕСИЈЕ на Космају — Слава манастирске капеле — Архијерејска литургија почиње у 8.30 часова.

27. септембра — недеља, Крстовдан

КРАГУЈЕВАЦ, Саборна црква, архијерејска литургија почиње 9.00 часова. Уочи тога дана свечано бденије, са изношењем Часнога крста, почиње у 5.00 часова

Братски састанак у Поповићу

На повратку из Румуније, где је посетио темишварску епархију, епископ др Сава је 12. августа о. г. учинио посету храму у Поповићу, на Космају, чије се живописање приводи крају; ту су се били окупили свештеници архијерејског намесништва балјаничког и космајског. Пошто је у разговору са свештенством провео неколико часова, Владика је продужио у Бељину, где се изводе унутрашњи радови у цркви, и Конатице, где је нови парохијски дом у изградњи.

Освећење новог иконостаса капеле манастира Благовештења

У манастирском конаку Благовештења оспособљена је капела Св. архангела Михаила, у којој се служе богослужења у току зиме. Та капела је добила нови дуборезни иконостас израђен у Атини. Иконостас због своје низине подсећа на старохришћанске иконостасе и омогућава свима у капели да прати све богослужбене радње које се у олтару врше.

11. октобра — недеља

СИБНИЦА — Архијерејска литургија почиње у 7.30

23. октобра — петак

КРАГУЈЕВАЦ — Архијерејска литургија у Саборном храму — годишњица, смрти епископа Валеријана

8. новембра — недеља, Митровдан

ЛЕСКОВАЦ — Архијерејска литургија почиње у 8.00 часова

16. новембра — понедељак, Бурђиц

МАНАСТИР ГРНЧАРИЦА — Слава манастирске капеле. Архијерејска литургија почиње у 9.00 часова

21. новембра — субота, Сабор св. архангела Михаила

МАНАСТИР ВОЉАВЧА — Архијерејска литургија почиње у 9.00 часова

22. новембра — недеља

МАНАСТИР ДРАЧА — Архијерејска литургија почиње у 9.00 часова а потом десетогодишњи парастос игуманији манастира Драче и Дивостина Јелени (Јокић).

4. децембра — петак, Ваведење пресвете Дјеве Богородице, слава манастира Каленића

МАНАСТИР КАЛЕНИЋ — Архијерејска литургија

Освећење новога иконостаса и капеле извршио је 16. августа о. г. у присуству епископа шумадијској Саве и далматинског Николаја, Преосвећени епископ жички Стефан, а потом у манастирском храму одслужио архијерејску литургију и поучио народ.

Преображенски сабор у манастиру Благовештењу

Иако је манастир посвећен Благовестима, сабор се у овом манастиру одваја од већине овога наиме. Еденије и литургију је служио епископ Сава. После литургије, у тој цркви се причестио велики број верника, нарочито младих, Владика је у порти извршио освећење воде и грожђа и проповедао окупљеном народу, позивајући га да у још већем броју долази овој вековној светињи, око које се одвијају сав живот њихових предака, будући да је ово и њихова парохијска црква.

У повратку је Владика посетио оближњи манастир Вољавчу, који труdom свега две монахије доживљава своју обнову.

Каленић ГОДИНА III 17 (5/1981)

издаје Српска православна епархија шумадијска.

Излази шест пута годишње

Уређује одбор. Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић

Уредништво и администрација:
„Каленић“, Маршала Тита 67,
34000 Крагујевац
Телефон: 034/26-42

Текући рачун: „Каленић“
издавачка установа Епархије
шумадијске. Број жиро-рачуна
61700-620-16-80691-14-62-00684-1
Југобанка — Крагујевац

Штампа: РО „Сава Михић“,
Земун, Маршала Тита 46—48.

Тираж 7000 примерака

Цена: 10.— д. по примерку

Годишња претплата 60.— дин. а за иностранство: 12 америчких долара